

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการค้นหาความหมายของงาน ความเชื่อมั่นในการเผชิญเหตุการณ์และการเสริมสร้างอำนาจในงานกับพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วย และศึกษาความสามารถของทั้งสามตัวแปรในการร่วมกันทำนายพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยของพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลศูนย์

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นพยาบาลวิชาชีพระดับปฏิบัติการจากโรงพยาบาลศูนย์ 4 แห่งจำนวน 378 คน การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างกระทำโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานทั่วไปและแบบวัดจำนวน 4 ชุด คือ ชุดที่ 1 แบบวัดความเชื่อมั่นในการเผชิญเหตุการณ์ ของ Antonovsky ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยโดย สมจิต หนูเจริญกุล และคณะ (2532) ชุดที่ 2 แบบวัดการค้นหาความหมายของงาน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดของ Arnold (1989) ชุดที่ 3 แบบวัดการเสริมสร้างอำนาจในงาน ซึ่งผู้วิจัยดัดแปลงจากแบบวัดของสุพิศ กิตติรัชดา (2538) และชุดที่ 4 แบบวัดพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดการดูแลผู้ป่วยของพยาบาลไทยตามงานวิจัยของ ปัญญากรณ์ ชูตังกร และคณะ (2537) โดยแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้นได้ผ่านการตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิแบบวัดละ 3 ท่าน และมีการทดสอบความเที่ยงของแบบวัดโดยนำไปทดลองใช้กับพยาบาลวิชาชีพที่มีความคล้ายคลึงกับประชากรจำนวน 43 คน ได้ค่าความเที่ยงของแบบวัดตามสูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคของแบบวัดชุดที่ 1 ถึง 4 เท่ากับ .88, .93, .94 และ .95 ตามลำดับ จากนั้นนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดโดยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลรวม 4 สัปดาห์

ผลการวิจัยพบว่า

1. การค้นหาความหมายของงาน การเสริมสร้างอำนาจในงานและความเชื่อมั่นในการเผชิญเหตุการณ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน เท่ากับ .58, .52 และ .25 ตามลำดับ

2. การค้นหาความหมายของงานและการเสริมสร้างอำนาจในงานมีอิทธิพลร่วมกันทำนายพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยของพยาบาลได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 43.5 ส่วนความเชื่อมั่นในการเผชิญเหตุการณ์ไม่อิทธิพลในการร่วมทำนายพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยของพยาบาลได้

การอภิปรายผล

การอภิปรายผลแยกตามสมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 การค้นหาความหมายของงาน ความเชื่อมั่นในการเผชิญเหตุการณ์ และการเสริมสร้างอำนาจในงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยของพยาบาล จากการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบว่าตัวแปรอิสระทั้งสามตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยของพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยการค้นหาความหมายของงานและการเสริมสร้างอำนาจในงานมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยในระดับปานกลาง ($r = .58, .52$) และความเชื่อมั่นในการเผชิญเหตุการณ์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยในระดับค่อนข้างต่ำ ($r = .25$) ผลดังกล่าวทำให้สมมติฐานข้างต้นได้รับการยอมรับ ซึ่งจะแยกอภิปรายความสัมพันธ์ในแต่ละตัวแปร ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างการค้นหาความหมายของงานกับพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วย

การค้นหาความหมายของงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วย แสดงว่าพยาบาลที่มีการค้นหาความหมายของงานสูงจะเป็นผู้ให้การดูแลผู้ป่วยอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องจากพยาบาลที่มีการค้นหาความหมายของงานสูงจะเป็นผู้เข้าใจธรรมชาติของการดำเนินชีวิตและการทำงาน สามารถประสานการทำงานให้สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง มีความเข้าใจและยอมรับในบทบาทหน้าที่ เห็นคุณค่าและความหมายของงานที่รับผิดชอบจึงมีความพร้อมและตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างดีที่สุด โดยเฉพาะการดูแลผู้ป่วยซึ่งเป็นงานหลักของวิชาชีพพยาบาล ดังคำกล่าวของ ฟารีดา อิบราฮิม (2535 อ้างใน พรรัตน์ พันธุ์ศรีมังกร, 2540) ที่ว่าการที่พยาบาลมองเห็นความหมายของงานจะช่วยให้เกิดความตระหนักในตนเองที่จะปฏิบัติงานตามบทบาทวิชาชีพให้สำเร็จและยืนหยัดที่จะปฏิบัติงานให้มีความหมายยิ่งขึ้นในสายตาของตนเองและสังคม ซึ่งจากงานวิจัยของ สุภาพร ดาวดี (2537) พบว่าพยาบาลที่มีความตระหนักในตนเองจะให้การดูแลผู้ป่วยในระยะสุดท้ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยครั้งนี้จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ Reutter and Nothcott (1993) ที่พบว่าสิ่งที่ช่วยให้พยาบาลตั้งใจดูแลผู้ป่วยโรคเอดส์เป็นอย่างดี

ดีทั้งที่เป็นงานที่มีความเสี่ยงสูงคือการสร้างคุณค่าในงานซึ่งมีองค์ประกอบ ได้แก่ การยอมรับผู้ป่วย ในฐานะบุคคล การค้นหาความสุขและคุณค่าของงาน และความผูกพันที่จะทำงาน นอกจากนี้ยัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกพร แจ่มสมบุญ (2539) ที่พบว่าพยาบาลที่มีการรับรู้คุณค่าของ งานจะเป็นผู้ที่มีความพึงพอใจในงานและมีความผูกพันในงานซึ่งจะทำให้พยาบาลเกิดความตั้งใจที่จะดูแลผู้ป่วยอย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อทำการวิเคราะห์ถึงขั้นตอนของการ ค้นหาความหมายของงานตามแนวคิดของ Arnold (1989) นั้นจะเห็นว่าขั้นตอนต่าง ๆ จะช่วยให้พยาบาลมีความเข้าใจธรรมชาติความเป็น มนุษย์ของตนเองซึ่งมีทั้งจุดเด่นและจุดด้อย รู้จักที่จะดึงเอาศักยภาพในตัวเองมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และยอมรับในข้อจำกัดของตนเองมากขึ้น พร้อมทั้งจะเผชิญปัญหาในการทำงานด้วยใจที่เปิดกว้าง สามารถเอาชนะอุปสรรคในการทำงานได้ และเมื่อผิดพลาดก็รู้จักสร้างความหวังและแก้ไขปรับปรุงความผิดพลาดนั้นเสีย ลักษณะดังกล่าวจะช่วยให้พยาบาลเกิดการตระหนักในคุณค่าของตนเองซึ่งจะมีผลดีต่อการดูแลผู้ป่วยโดยตรง ดังคำกล่าวของ นันทนา น้ำฝน (2538) ที่ว่าพยาบาลที่มีความตระหนักในคุณค่าของตนเองสูงจะเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความรักในเพื่อน มนุษย์ มีจิตสำนึกในหน้าที่รับผิดชอบ ทำงานเพื่องานไม่หวังผลตอบแทนทางวัตถุและมีความสุข ที่ได้ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม

นอกจากนี้ในการดูแลผู้ป่วยยังต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรพยาบาลหลายระดับ เช่น พยาบาลวิชาชีพ พยาบาลเทคนิค หรือผู้ช่วยเหลือคนไข้ เป็นต้น จึงจะช่วยให้การดูแลผู้ป่วยมี ประสิทธิภาพ ดังนั้นหากบุคลากรพยาบาลทุกระดับต่างมองเห็นคุณค่าของการทำงานก็จะเกิดการ ร่วมแรงร่วมใจทำงานเพื่อผลประโยชน์ของผู้ป่วยซึ่งส่งผลดีต่อประสิทธิภาพของการดูแล ดังงาน วิจัยของ ทริยาพรรณ สุภามณี (2541) ที่พบว่าพยาบาลที่มีการรับรู้คุณค่าของงานจะแก้ปัญหาใน การทำงานด้วยวิธีการร่วมมือและการประนีประนอมซึ่งจะทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการทำงาน และก่อให้เกิดประสิทธิภาพของการให้บริการในที่สุด

2. ความสัมพันธ์ระหว่างการเสริมสร้างอำนาจในงานกับพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วย

การเสริมสร้างอำนาจในงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยของ พยาบาล แสดงว่าพยาบาลที่ได้รับการเสริมสร้างอำนาจในงานสูงจะเป็นผู้ที่ให้การดูแลผู้ป่วยอย่าง มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องจากการเสริมสร้างอำนาจในงานจะช่วยให้พยาบาลมีศักยภาพในการดูแล ผู้ป่วยเพิ่มขึ้น กล่าวคือ หากพยาบาลได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนจากผู้ร่วมงานจะช่วยให้สามารถ ปฏิบัติงานได้อย่างราบรื่นและคล่องตัว ทั้งนี้พยาบาลต้องทราบถึงความสามารถและขอบเขตของ ผู้ที่จะให้การช่วยเหลือ เพราะจะช่วยให้การขอความร่วมมือนั้นได้รับการตอบสนองอย่างเต็มที่และ

เกิดประโยชน์ต่อการดูแลผู้ป่วย การได้รับทรัพยากรที่จำเป็นในการดูแลผู้ป่วย เช่น อุปกรณ์ทางการแพทย์ วัสดุอุปกรณ์ทางการแพทย์ ยาหรือเจ้าหน้าที่พยาบาล เป็นต้น จะช่วยให้พยาบาลสามารถดูแลผู้ป่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสภาพปัญหาคุณภาพการพยาบาลของโรงพยาบาลรัฐที่ยังคืออยู่ส่วนหนึ่งเกิดจากการขาดแคลนอุปกรณ์ที่จำเป็นในการรักษาพยาบาลและบุคลากรพยาบาลเมื่อเทียบกับจำนวนของผู้ป่วยที่มาขอรับบริการ หากพยาบาลได้รับทรัพยากรในการทำงานเพิ่มขึ้นก็จะช่วยให้สามารถดูแลผู้ป่วยได้อย่างมีคุณภาพและเพียงพอกับความต้องการของผู้ป่วย ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Laschinger and Havens (1996; 1997) ที่พบว่า การเสริมสร้างอำนาจในงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพในการทำงานของพยาบาล นอกจากนี้การที่พยาบาลได้รับโอกาสที่ดีในการทำงานก็มีความสำคัญต่อประสิทธิภาพของการดูแลผู้ป่วย โดยเฉพาะด้านการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในงาน เพราะการดูแลผู้ป่วยเป็นงานที่ต้องอาศัยบุคลากรพยาบาลที่มีความรู้ความสามารถและมีความชำนาญในการดูแลผู้ป่วยในแต่ละประเภทเป็นอย่างดี ซึ่งปัจจุบันวิชาการและเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับการรักษาพยาบาลมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลาทำให้มีการรักษาพยาบาลด้วยแนวคิดใหม่ๆ อยู่เสมอ ดังนั้นพยาบาลจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองอย่างต่อเนื่อง พยาบาลที่มีโอกาสเข้าร่วมประชุมวิชาการ อบรมงานหรือลาศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นจะสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้หรือปรับปรุงการดูแลผู้ป่วยให้ดียิ่งขึ้น

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อมั่นในการเผชิญเหตุการณ์และพฤติกรรมในการดูแลผู้ป่วย

ความเชื่อมั่นในการเผชิญเหตุการณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมในการดูแลผู้ป่วย แสดงว่าพยาบาลที่มีระดับความเชื่อมั่นในการเผชิญเหตุการณ์สูงจะเป็นผู้ที่ให้การดูแลผู้ป่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องจากการดูแลผู้ป่วยเป็นงานที่ต้องพบกับความเครียดได้เกือบตลอดเวลา ซึ่งหากพยาบาลต้องพบกับความเครียดเรื้อรังก็จะเกิดความรู้สึกเหนื่อยหน่ายในการทำงานและทำให้ประสิทธิภาพการดูแลผู้ป่วยลดลง เนื่องจากความเหนื่อยหน่ายในงานจะทำให้พยาบาลขาดการเอาใจใส่ในงาน ขาดความรักความเมตตาต่อผู้ป่วย ปฏิบัติต่อผู้ป่วยเหมือนเป็นวัตถุ ทำให้สัมพันธ์ภาพระหว่างพยาบาลและผู้ป่วยเป็นไปในทางลบ นอกจากนี้ยังทำให้ความสามารถของพยาบาลในการประเมิน ติดตามและแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนในระหว่างการดูแลผู้ป่วยลดลง (สิระยา สัมมาวาท, 2539) สิ่งที่จะช่วยให้พยาบาลสามารถปรับตัวเผชิญกับความเครียดในการทำงานและลดความรู้สึกเหนื่อยหน่ายในงาน คือ ความเชื่อมั่นในการเผชิญเหตุการณ์ ดังงานวิจัยของ กังสาด สุทธิวิริสรค์ (2535) ที่พบว่าความเชื่อมั่นในการเผชิญเหตุการณ์มีความสัมพันธ์ทางลบกับความเหนื่อยหน่ายในงานทั้งทางด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ การลดความเป็นบุคคล

และการลดความสำเร็จส่วนบุคคล ดังนั้นเมื่อพยาบาลมีความรู้สึกเหนื่อยหน่ายในการทำงานน้อยก็
จะสามารถให้การดูแลผู้ป่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เป็นที่น่าสังเกตว่าผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อมั่นในการเผชิญ
เหตุการณ์กับพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วย พบว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างต่ำ
($r = .25$) ทั้งนี้เนื่องจากแนวคิดความเชื่อมั่นในการเผชิญเหตุการณ์เป็นแนวคิดที่อธิบายถึงการ
เผชิญเหตุการณ์ในชีวิตโดยทั่ว ๆ ไป ดังนั้นเมื่อนำมาหาความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วย
ซึ่งเป็นเหตุการณ์ชีวิตในช่วงทำงานเท่านั้น จึงทำให้ทั้งสองตัวแปรมีความสัมพันธ์กันต่ำ นอกจากนี้
นี้ Antonovsky (1982 อ้างใน พัทรินทร์ นันทจันทร์, 2538) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในการเผชิญ
เหตุการณ์เป็นบุคลิกลักษณะที่มีการพัฒนาอย่างมากในช่วงวัยรุ่นและจะพัฒนาไปสู่ระดับที่มั่นคง
ในอายุประมาณ 30 ปี ดังนั้นพยาบาลที่ผ่านช่วงวัยรุ่นหรือมีอายุมากกว่า 30 ปีจะมีระดับความ
เชื่อมั่นในการเผชิญเหตุการณ์ค่อนข้างคงที่ ซึ่งจากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความเชื่อมั่นในการ
เผชิญเหตุการณ์ในกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกัน (ดังแสดงในตารางที่ 5) พบว่าพยาบาลในช่วง
อายุที่แตกต่างกันจะมีค่าเฉลี่ยความเชื่อมั่นในการเผชิญเหตุการณ์ไม่แตกต่างกัน ($P > .05$) และเมื่อ
พยาบาลมีอายุเพิ่มขึ้นก็จะมีประสพการณ์ในการทำงานเพิ่มขึ้นตามอายุ ซึ่งจากการเปรียบเทียบค่า
เฉลี่ยความเชื่อมั่นในการเผชิญเหตุการณ์ในกลุ่มพยาบาลที่มีประสพการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน
(ดังแสดงในตารางที่ 6) พบว่าพยาบาลที่มีประสพการณ์ในการทำงานแตกต่างกันก็มีค่าเฉลี่ยของ
ความเชื่อมั่นในการเผชิญเหตุการณ์ไม่แตกต่างกัน ($P > .05$) เช่นกัน ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวจึง
สอดคล้องกับคำกล่าวของ Antonovsky แต่ในขณะเดียวกันพยาบาลที่มีประสพการณ์ในการ
ทำงานจะสามารถให้การดูแลผู้ป่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นตามประสพการณ์ ดังผลการวิจัย
ของ ชัยสุน ใจดี (2540) ที่พบว่าพยาบาลที่มีประสพการณ์ในการทำงานสูงจะสามารถให้การดูแล
ผู้ป่วยได้ดีกว่าพยาบาลที่มีประสพการณ์ในการทำงานต่ำ ซึ่งจากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนน
การดูแลผู้ป่วยในกลุ่มตัวอย่างที่มีประสพการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน (ดังแสดงในตารางที่ 7)
พบว่าพยาบาลที่มีประสพการณ์ในการทำงานแตกต่างกันจะมีคะแนนเฉลี่ยการดูแลผู้ป่วยแตกต่าง
กัน ($P < .05$) โดยมีระดับคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นตามประสพการณ์ในการทำงาน จากเหตุผล
ข้างต้นจะเห็นว่าความเชื่อมั่นในการเผชิญเหตุการณ์เป็นตัวแปรที่มีแนวโน้มคงที่แม้อายุของ
พยาบาลจะเพิ่มขึ้น แต่การดูแลผู้ป่วยเป็นตัวแปรที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามประสพการณ์ในการ
ทำงานซึ่งสัมพันธ์ตามอายุจริง ดังนั้นทำให้ทั้งสองตัวแปรมีความสัมพันธ์กันค่อนข้างต่ำ

สมมุติฐานข้อที่ 2 การค้นหาความหมายของงาน ความเชื่อมั่นในการเผชิญเหตุการณ์ และการเสริมสร้างอำนาจในงานมีอิทธิพลร่วมกันทำนายพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าการค้นหาความหมายของงานและการเสริมสร้างอำนาจในงานมีอิทธิพลร่วมกันทำนายพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยของพยาบาล ทั้งนี้เนื่องจากพยาบาลที่มีการค้นหาความหมายของงานจะเป็นผู้ที่รู้จักคุณค่าและความหมายของการทำงาน จึงมีความพร้อมและความตั้งใจที่จะทำงาน และเมื่อได้รับการเสริมสร้างอำนาจในงานก็จะยิ่งทำให้พยาบาลสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังที่ Shermerkorn, Huntand and Osborn (1986 อ้างใน นิติยา อินกลิ่นพันธ์, 2539) ได้เสนอสมการในการอธิบายประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรในองค์กร ไว้ดังนี้

$$\text{ผลการปฏิบัติงาน} = \text{คุณลักษณะเฉพาะบุคคล} \times \text{ความพยายาม} \times \text{การสนับสนุนจากองค์กร}$$

ซึ่งสมการดังกล่าวสามารถนำมาอธิบายความสามารถในการร่วมกันทำนายพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยของพยาบาล ของตัวแปรการค้นหาความหมายของงานและการเสริมสร้างอำนาจในงาน ได้ดังนี้

1. คุณลักษณะเฉพาะของบุคคล ได้แก่ ความรู้ความสามารถหรือคุณสมบัติเฉพาะของบุคคลในการทำงาน ซึ่งพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลศูนย์ล้วนแต่เป็นผู้ที่ผ่านการศึกษาในระดับปริญญาตรีทางการพยาบาลและได้รับการอนุญาตให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาลและผดุงครรภ์ ดังนั้นพยาบาลวิชาชีพจึงเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่สุดในการประกอบวิชาชีพพยาบาลและให้การดูแลผู้ป่วย

2. ความพยายามในการทำงาน ได้แก่ ความพร้อมและความยินดีที่จะปฏิบัติงานหรือแรงจูงใจในการทำงาน ซึ่งในการวิจัยนี้หมายถึงการค้นหาความหมายของงาน

การค้นหาความหมายของงานเป็นสิ่งที่จะทำให้พยาบาลเกิดแรงจูงใจภายในในการทำงาน ดังที่ Arnold (1989) กล่าวว่า การค้นหาความหมายของงานเป็นมิติทางจิตวิญญาณของพยาบาลในการตอบสนองต่อการทำงานในลักษณะที่ช่วยให้เกิดความพร้อมและความตั้งใจที่จะทำงานในหน้าที่อย่างดีที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรรัตน์ พันธุ์ศรีมั่งกร (2540) ที่พบว่า การรับรู้คุณค่าของงานซึ่งเป็นจิตลักษณะของบุคคลสามารถทำนายการเกิดแรงจูงใจภายในในการทำงานได้ร้อยละ 41.77 พยาบาลที่มีแรงจูงใจในการทำงานจะเป็นผู้ที่มีความตั้งใจในการทำงาน โดยเฉพาะพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลศูนย์ซึ่งมีปริมาณงานที่ต้องรับผิดชอบมากกว่าพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลทั่วไปแต่ได้รับผลตอบแทนเท่ากัน ดังนั้นพยาบาลใน

โรงพยาบาลศูนย์จึงต้องมีแรงจูงใจภายในในการทำงานสูงที่จะช่วยให้มีความตั้งใจในการดูแลผู้ป่วยอย่างมีประสิทธิภาพ ดังเช่นงานวิจัยของ Reutter and Nothcott (1993) ที่พบว่า การสร้างคุณค่าในงานเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นให้พยาบาลมีความตั้งใจที่จะดูแลผู้ป่วยโรคเอดส์เป็นอย่างดีแม้จะเป็นงานที่มีความเสี่ยงสูง นอกจากนี้พยาบาลที่รู้จักค้นหาความหมายของงานจะเป็นผู้ที่เข้าใจและยอมรับในบทบาทหน้าที่การงานของตนเองจึงเกิดความพึงพอใจในงาน เกิดความตระหนักในหน้าที่และมีความรับผิดชอบสูง ดังงานวิจัยของ กนกพร แจ่มสมบุรณ์ (2538) ที่พบว่า การรับรู้คุณค่าของงานของพยาบาลสามารถทำนายความพึงพอใจในงานและความผูกพันในงานได้ ดังนั้นเมื่อพยาบาลต้องทำหน้าที่ดูแลผู้ป่วยก็จะรับผิดชอบที่จะดูแลผู้ป่วยเป็นอย่างดี

3. การสนับสนุนจากองค์กร ได้แก่ การเอื้ออำนวยแก่บุคลากรในการทำงาน ซึ่งในการวิจัยนี้หมายถึงการเสริมสร้างอำนาจในงาน

การเสริมสร้างอำนาจในงานเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการทำงานของพยาบาลโดยเฉพาะการดูแลผู้ป่วย เนื่องจากการเสริมสร้างอำนาจในงานจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการทำงานให้กับพยาบาลซึ่งทำให้พยาบาลเกิดความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองที่จะดูแลผู้ป่วย ดังงานวิจัยของ วราภา จันทร์โชติ (2540) ที่พบว่า ผลของการฝึกอบรมเสริมสร้างอำนาจทำให้นักศึกษาพยาบาลมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองเพิ่มขึ้น และงานวิจัยของ นิตยา อินกลิ่นพันธ์ (2540) พบว่าการเสริมสร้างอำนาจในงานสามารถทำนายการรับรู้สมรรถภาพในการทำงานของพยาบาลได้ เมื่อพยาบาลเกิดความเชื่อมั่นในการทำงานก็จะเกิดความกระตือรือร้นและความเพียรพยายามที่จะดูแลผู้ป่วย นอกจากนี้ Manthey (1989 อ้างใน พรทวี ฤทธิบุตร, 2541) กล่าวว่าพยาบาลที่ได้รับการเสริมสร้างอำนาจในงานจะเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและมีความตระหนักในสิ่งที่ทำว่ามีความถูกต้องเหมาะสมเพียงใด และจากงานวิจัยของ ณีฎฐิกา กุลกาญจนาชีวิน และจินตนา ยูนิพันธ์ (2539) พบว่าการเสริมสร้างอำนาจในงานจะช่วยให้พยาบาลรับรู้เอกสิทธิ์ทางการพยาบาล ซึ่งเมื่อพยาบาลรับรู้เอกสิทธิ์ในการทำงานก็จะตัดสินใจทำงานด้วยตนเองและกล้าที่จะรับผิดชอบในผลการทำงานอันจะนำมาซึ่งประสิทธิภาพการดูแลผู้ป่วย

จากสมการอธิบายประสิทธิภาพการทำงานของ Shermerkorn, Huntand and Osborn ได้แสดงให้เห็นว่า การค้นหาความหมายของงานและการเสริมสร้างอำนาจในงานมีอิทธิพลร่วมกันทำนายพฤติกรรมดูแลผู้ป่วยของพยาบาล ผลการวิจัยครั้งนี้จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา อินกลิ่นพันธ์ (2540) ที่พบว่าความพึงพอใจในงานซึ่งเป็นผลมาจากการค้นหาความหมายของงานและการเสริมสร้างอำนาจในงานมีอิทธิพลร่วมกันทำนายความเชื่อมั่นในความสามารถใน

การปฏิบัติงานของพยาบาล ซึ่งจะช่วยให้พยาบาลเกิดความเพียรพยายามที่จะดูแลผู้ป่วยอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

เป็นที่น่าสังเกตว่าผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่าตัวแปรการค้นหาคำความหมายของงานมีอิทธิพลในการทำนายพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยได้มากกว่าตัวแปรอื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรรัตน์ พันธุ์ศรีมังกร (2540) ที่พบว่าการรับรู้คุณค่าของงานมีอิทธิพลในการทำนายการเกิดแรงจูงใจภายในในการทำงานได้มากกว่าตัวแปรอื่นเช่นกัน แม้ว่างานวิจัยทั้งสองได้มีการอธิบายการรับรู้คุณค่าของงานในลักษณะที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ในการวิจัยครั้งนี้ได้อาศัยแนวคิดการค้นหาคำความหมายของงานของ Arnold (1989) ซึ่งเป็นการอธิบายโดยมุ่งเน้นตัวบุคคลให้รู้จักปรับปรุงหรือพัฒนาตนเองให้เกิดการรับรู้คุณค่าของงาน ส่วนงานวิจัยของ พรรัตน์ พันธุ์ศรีมังกร (2540) นั้นได้อาศัยแนวคิดทฤษฎีคุณลักษณะงานของ Hackman and Oldham ที่มุ่งเน้นการออกแบบงานเพื่อให้บุคลากรเกิดการรับรู้ว่างานที่ทำได้ต้องใช้ความสามารถที่หลากหลาย (skill variety) งานมีเอกลักษณ์และมีความสำคัญ (task identity and task significant) ซึ่งจะทำให้บุคลากรรับรู้ว่างานที่ตนมีคุณค่า (Hackman et al., 1975 cited in Gerloff, 1985) อย่างไรก็ตามแนวคิดทั้งสองสามารถอธิบายการเกิดแรงจูงใจภายในในการทำงานและพฤติกรรมการทำงานได้ดีเหมือนกัน

ส่วนความเชื่อมั่นในการเผชิญเหตุการณ์ที่พบว่าไม่สามารถร่วมทำนายพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยได้ทั้งที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วย ($r = .25$) ทั้งนี้เนื่องจากหากพิจารณาองค์ประกอบของความเชื่อมั่นในการเผชิญเหตุการณ์ที่ประกอบด้วย ความสามารถในการเข้าใจเหตุการณ์ ความสามารถในการบริหารจัดการ และการให้คุณค่าของเหตุการณ์ จะพบว่าความสามารถในการเข้าใจเหตุการณ์ในการทำงานจะสัมพันธ์กับการได้รับทราบข้อมูลข่าวสารและความสามารถในการบริหารจัดการจะสัมพันธ์กับการได้รับทรัพยากรในการทำงาน ตลอดจนการได้รับอำนาจในการตัดสินใจ ซึ่งจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่าความเชื่อมั่นในการเผชิญเหตุการณ์มีความสัมพันธ์กับการเสริมสร้างอำนาจในงานเท่ากับ .33 (ดังผลในตารางที่ 3) จึงทำให้ทั้งสององค์ประกอบถูกนำเข้าร่วมทำนายพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยไปพร้อม ๆ กับตัวแปรการเสริมสร้างอำนาจในงาน นอกจากนี้องค์ประกอบการให้คุณค่าของเหตุการณ์ที่รวมถึงการให้คุณค่าของงาน ซึ่งจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่าความเชื่อมั่นในการเผชิญเหตุการณ์มีความสัมพันธ์กับการค้นหาคำความหมายของงานเท่ากับ .33 (ดังแสดงผลในตารางที่ 3) ทำให้องค์ประกอบนี้ถูกนำเข้าร่วมทำนายพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยไปพร้อม ๆ กับตัวแปรการค้นหาคำความหมายของงาน และเมื่อทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์บางส่วน (partial correlation) ระหว่างความเชื่อมั่นในการเผชิญเหตุการณ์กับพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วย โดยควบคุมตัวแปรการค้นหาคำความหมายของงานและการเสริมสร้างอำนาจในงานให้คงที่ (ดังแสดงผลในตารางที่ 8) จะพบว่าความเชื่อมั่นในการเผชิญ

เหตุการณ์ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วย ($r = -.01, P > .05$) ดังนั้นจึงทำให้ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าความเชื่อมั่นในการเผชิญเหตุการณ์ไม่สามารถทำนายพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยของพยาบาลร่วมกับตัวแปรการค้นหาความหมายของงานและการเสริมสร้างอำนาจในงานได้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

จากผลการวิจัยที่พบว่าการค้นหาความหมายของงานและการเสริมสร้างอำนาจในงานมีความสัมพันธ์ทางบวกและมีอิทธิพลร่วมกันในการทำนายพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยของพยาบาลได้นั้น ผลการวิจัยจึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารพยาบาลในการสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับบุคลากรพยาบาลเพื่อให้มีความตั้งใจในการดูแลผู้ป่วย ซึ่งส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพโดยรวมของคุณภาพการพยาบาล

ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ ดังนี้

1. ในการคัดเลือกบุคลากรพยาบาลเข้าทำงานควรนำแบบวัดการค้นหาความหมายของงานมาใช้เป็นเครื่องมือประกอบการคัดเลือก เพื่อให้ได้พยาบาลที่มีระดับการค้นหาความหมายของงานสูงเข้าทำงาน ซึ่งพยาบาลที่มีลักษณะดังกล่าวจะเป็นผู้ที่มีความพร้อมในการทำงานและให้การดูแลผู้ป่วยอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ผู้บริหารพยาบาลควรจัดโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรพยาบาลให้เป็นผู้ที่มีการค้นหาความหมายของงาน ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าการค้นหาความหมายของงานตามแนวคิดของ Arnold เป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้
3. ผู้บริหารพยาบาลควรปรับปรุงโครงสร้างการทำงานและรูปแบบการบริหารงานเพื่อเสริมสร้างอำนาจในงานให้แก่พยาบาล เช่น การสนับสนุนช่วยเหลือ การจัดสรรทรัพยากรในการทำงานอย่างเพียงพอ การให้ข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึง การให้โอกาสในการศึกษาหาความรู้ในงานเพิ่มเติม หรือการยกย่องชมเชยในงาน เป็นต้น ซึ่งจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการทำงานทำให้พยาบาลมีความตั้งใจทำงานและมีความรู้สึกผูกพันกับองค์กร
4. ผู้บริหารพยาบาลควรจัดฝึกอบรมทักษะที่จำเป็นในการบริหารงานแบบเสริมสร้างอำนาจในงาน เช่น การเสริมสร้าง (enabling) การเอื้ออำนวย (facilitating) การสอนงาน (mentoring) เป็นต้น ให้กับหัวหน้าและรองหัวหน้าหอผู้ป่วยเพื่อให้มีทักษะในการเสริมสร้างอำนาจในงานให้แก่ผู้ได้บังคับบัญชาได้เป็นอย่างดี

5. สถาบันการศึกษาทางการแพทย์ควรชี้ให้นักศึกษาพยาบาลได้รู้จักธรรมชาติของวิชาชีพและควรปลูกฝังให้นักศึกษาได้รับรู้คุณค่าของวิชาชีพ เพื่อให้เกิดการยอมรับและมีความพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ในวิชาชีพพยาบาลในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับการค้นหาความหมายของงานและการเสริมสร้างอำนาจในงานของพยาบาล ซึ่งจะช่วยให้มีข้อมูลเชิงประจักษ์มากขึ้น

2. ควรทำการศึกษาตัวแปรการค้นหาความหมายของงานและการเสริมสร้างอำนาจในงานที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยในกลุ่มพยาบาลเทคนิค เพื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มพยาบาลวิชาชีพและเป็นการยืนยันความสัมพันธ์ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าพยาบาลเทคนิคเป็นบุคลากรที่มีบทบาทในการดูแลผู้ป่วยร่วมกับพยาบาลวิชาชีพ ผลที่ได้จากการศึกษาจะช่วยขยายขอบเขตการประยุกต์ใช้ร่วมกันทั้งพยาบาลวิชาชีพและพยาบาลเทคนิค

3. ควรที่จะศึกษาตัวแปรการค้นหาความหมายของงานตามแนวคิดของ Arnold อย่างลึกซึ้ง เช่น การศึกษาในองค์ประกอบย่อย การศึกษาเปรียบเทียบในกลุ่มพยาบาลที่มีอายุแตกต่างกันเพื่อดูการพัฒนาหรือการศึกษาติดตามในระยะยาว การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระดับการค้นหาความหมายของงาน หรือการนำเอาแนวคิดการค้นหาความหมายของงานมาสร้างเป็นโปรแกรมฝึกอบรมและทำการวิจัยเชิงทดลองเพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมที่มีต่อพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยหรือพฤติกรรมการทำงาน เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่าตัวแปรดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการดูแลผู้ป่วยสูงกว่าตัวแปรอื่น

4. ควรศึกษารูปแบบการบริหารงานเพื่อช่วยเสริมสร้างอำนาจในงานที่เหมาะสมกับหน่วยงานพยาบาล เช่น การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม (participative management) การบริหารงานด้วยการเดิน (management by walking around) การบริหารงานแบบมุ่งวัตถุประสงค์ (management by objective) หรือการบริหารแบบมุ่งคุณภาพ (total quality management) เป็นต้น

4. ควรศึกษาร่วมกับตัวแปรอื่นซึ่งอาจจะช่วยให้สามารถทำนายพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยได้เพิ่มขึ้น เช่น ทักษะติดต่อวิชาชีพพยาบาล การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม การรับรู้เอกลักษณ์ทางการแพทย์ การได้รับการอบรมการพยาบาลเฉพาะทาง ประเภทหรือจำนวนผู้ป่วยที่ต้องรับผิดชอบ เป็นต้น เนื่องจากมีการศึกษาพบว่าตัวแปรดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับการดูแลผู้ป่วย